

ABSTRAKT

Předkládaná disertační práce analyzuje imigrační a integrační politiku Francie ve třech rovinách (nadmárodní, národní a lokální), přičemž výběr Francie byl inspirován faktem, že se jedná o zemi s nejdélsí tradicí v přijímání imigrantů na evropském kontinentu.

Práce vychází z teoretických a konceptuálních pojetí mezinárodní migrace i imigračních a integračních politik. Nejvíce se inspirovala přístupy institucionálními, Heckmannovým konceptem čtyř dimenzí procesu sociální integrace (Heckmann a Schnapper, 2003; Bosswick a Heckmann, 2006), přístupem Entzinger a Biezevelde (2003) k hodnocení integrace jako výsledného stavu a především Alexanderovou klasifikací (2007) politik prováděných lokálními autoritami, která jako jedna z mála umožňuje srovnání mezi politikou prováděnou na úrovni národní a lokální.

Z metodologického hlediska byly vybrány dva regiony, které splňovaly požadavky jak z hlediska rozdílné velikosti podílu imigrantů na celkovém počtu obyvatel v nich žijících, tak z hlediska odlišnosti typu prostředí: velkoměsto Paříž (resp. 14 jejích obvodů) a sedm měst ve venkovském regionu Basse-Normandie (Caen, Hérouville-Saint-Clair, Cherbourg-Octeville, Flers, Alençon, Argentan a Lisieux). Ve vlastním výzkumu, realizovaném v letech 2007-2011, byla mimo sekundární analýzy dat a pramenů uplatněna mj. metoda polostrukturovaných rozhovorů (s experty na mezinárodní migraci, zástupci neziskových organizací, zástupci obcí), zúčastněného pozorování, MIPEX a autorkou sestavený postup komparace lokálních integračních politik.

Výsledky na nadnárodní úrovni prokázaly, že dlouholetá zkušenost Francie s imigrací našla díky institutu předsednictví EU odraz i v tématech řešených na celoevropské úrovni: pod vedením Francie EU přijala tzv. *Evropský pakt o migraci a azylu*, který – podobně jako francouzská migrační politika – klade velký důraz na nutnost jednotného přístupu evropských zemí k migrantům v nelegálním (neoprávněném) postavení.

Popis migračních politik přijímaných ve Francii od poloviny 19. století do současnosti odhalil, jakým způsobem se tyto politiky proměňovaly v závislosti na aktuální ekonomické, politické a demografické situaci země, přičemž jejich komparace s dostupnými statistickými daty ukázala, do jaké míry byla přijímaná opatření (ne)účinná z pohledu deklarovaných cílů. Zkušenost Francie ukazuje, že počet imigrantů lze ovlivnit pouze tehdy, pokud chce daná země zvýšit počet nově příchozích imigrantů jako pracovních sil (např. v době ekonomického růstu), a to pomocí masivní, dobře zacílené a dobře organizované náborové kampaně. Opatření zaváděná „shora“ a cílicí na opačný efekt, tj. na snížení počtu imigrantů, se ve Francii neosvědčila: v celé dosavadní historii došlo k výraznému odchodu imigrantů pouze v případě skupiny španělských (a ostatních) uprchlíků v souvislosti s ukončením 2. světové války. Finanční pomoc vyplácená v případě dobrovolného návratu imigranta do země jeho původu ani nucené vyhošťování imigrantů s neplatným pobytovým statutem nemají příliš velký efekt, nehledě na jejich finanční náročnost.

Na úrovni lokální výzkum prokázal, že radnice zkoumaných měst/obvodů v praxi aplikují řadu opatření, která dle definice Alexandra (2007) spadají do modelu lokální multikulturní politiky. Postoj jednotlivých měst/obvodů k imigrantům byl výrazným způsobem ovlivňován nejen velikostí populace imigrantů, délkou jejího usazení ve městě a jejím složením (země původu, typ migrace apod.), ale také politickým přesvědčením vedení města. Nejmarkantnější rozdíl mezi politikou deklarovanou na národní úrovni a politikou prováděnou v každodenní praxi se projevil v případě hlavního města Paříže. Dále se prokázalo, že samosprávy levicového smýšlení umí i v době panujících restriktivních zákonů přistupovat k imigrantům vstřícněji než samosprávy pravicové, což prakticky činily např. nevyužíváním všech možností, které jim tyto zákony dávají. V regionu Basse-Normandie se mimo závislosti prováděné politiky na celkovém počtu imigrantů žijících ve městě statisticky prokázala i závislost mezi vstřícností lokální politiky a iniciativou samotných imigrantů, vyjádřenou počtem místních neziskových organizací, které imigranti založili. Z historického hlediska to dokonce byla právě Normandie, která do regionální migrační politiky zaváděla inovativní prvky (např. organizovaný nábor pracovní síly ze zahraničí), jenž následně posloužily jako inspirace pro politiku státní. Z pohledu používaných nástrojů se i v současné době mohou města v obou sledovaných regionech inspirovat navzájem.

V závěru práce byla autorkou pro každou z úrovní naformulována doporučení pro českou politiku, jako určitá forma příspěvku do aktuální debaty ohledně bezproblémového soužití různých kultur.

Klíčová slova: migrační politika; lokální integrační politika; Francie; Basse-Normandie; Paříž